

F. N. D.
DISSERTATIO ACADEMICA
DE

*PRUNIS, IN CAPUT INI-
MICI COLLIGENDIS,*

*Occasione verborum Proverb. XXV: 22 & Epist.
ad Roman. XII: 20 occurrentium,*

QUAM

SUFFRAGANTE AMPLISS. SENATU PHILOSOPHICO
IN REGIA ACADEMIA ABOËNSI,

PRÆSIDE

Mag. JOH. BILMARK,

HIST. AC. PHIL. PRACT. PROFESSORE REG. ET ORD.

BRO. SUMMIS IN PHILOSOPHIA HONORIBUS
OBTINENDIS,

PUBLICÆ VENTILANDAM SISTIT

ZACHARIAS TAMLANDER,

STIP. REG. ABOËNSIS,

INAUDIT. MAJ. die II. JUNII A. R. S. MDCCXII,

Horis ante meridiem solitis.

ABOË, Typis FRENCKELLIANIS.

PRÆFATIO.

Sicut conditionem ægrotorum valde disparem esse experimur; alii enim gravitatem morbi, quo laborant, tenere sentientes, nullas devorare molestias recusant, modo amissam recuperent sanitatem, dum alii, quorum vitalia sensus vix minus acutus adfcit, pharmaca, malo depellendo inservitura, vel spernunt, vel pro sua mollitie postulant, ut eadem non sint ingrata, poculum sanitatis alioquin non hausturi; ita quoque inter eos, qui animis ægri sunt, nonnulli præceptis moralibus faciles aures accommodant, & vita ad eorum tenorem mutata, ex vitiorum tabe convalescere student, dum alii, monitoribus asperi, regulas morales, si nude & sine grato quodam involucro eis proponuntur, parum curant. Ut his etiam ægris, medicina præcipue indigis, consuleretur, tardaue eorum excitaretur attentio, tam virtutum pulchritudinem & vitiorum deformitatem, quam illarum utilitatem & horum noxam per rerum, passim obviarum, imagines & consuetos earum effectus ad vivum repræsentare ab antiquissimis inde temporibus studuerunt Moralium Doctores; quod copiosa idoneorum exemplorum messe, si id ageremus,

probari posset, nisi unicum in medium adductum sufficeret. Inter sublimiora praecepta Moralia merito habetur illud, quod nobis reliquit Israëlitarum Rex SALOMON, de officiis humanitatis etiam inimicis nostris praestandis; eo difficilius omni aëvo habitum, quod naturali hominum genio, in vindictam prono, aduersatur. Verba ejus, quæ Proverb. XXV: 21, 22 habentur, ex interpretatione Apostoli Pauli, in Epist. ad Roman. XII: 20 ita sonant: *Εάν πεινά ὁ ἐχθρὸς σου, ψώμιζε αὐτόν· εάν διψᾷ πότιζε αὐτόν. Τὸ γὰρ ποιῶν, ἀνδρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ*, hoc est, *si esuriat inimicus tuus, des ei cibum; si sitiat, potum ei praebeas; hoc enim faciens prunas in caput ejus colliges*. Quocirca statim indicatum volumus, nobis haud esse propositum, exegesi quendam hujus dicti instituere; sed hisce pagellis, C. Lectoris benevolentia, quam nobis maximo, quo per est, verborum honore expetimus, suffulti, ostendemus, cum quid emblematica illa & parœmialis locutio: *prunas in caput inimici colligere*, denotet, tum quibus præcipue modis quis *in caput inimici prunas colligat*.

§. II

In limine hujus dissertationis breviter tantummodo erit monendum, quod cum de versione sententiæ Paulinae: *ἀνδρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ*, tum maxime circa verum ejusdem sensum Eruditi multum inter se discrepent. Quamvis igitur σω-

σπεύω, uti ex Lexicis patet, significet *coacervare, colligere*, huic tamen notioni superaddunt alii *capere*, verba igitur allata ita vertentes: *prunas capies super caput inimici tui*; quæ versio an locutioni SALOMONIS respondeat, aliis dispiciendum relinquimus. Hanc porro parœmiam sensu litterali ac physico non esse accipiendam, quemlibet, nisi adfectata stupiditate aut præcipua labore malitia, sponte agniturum speramus. Quum enim vix quidquam sit, quod corpori vivo admotum majorem ei adfert dolorem, quam prunæ, locutio ista per allatam hypothesein involveret præceptum de malo pro malo reddendo, quod tamen & rationi & contextui pariter repugnat. Ab his, quos modo nominavimus, parum illi absunt, qui opinantur, dicto effato indigitari: non posse quempiam in inimicum gravius animadvertere, quam si acceptas injurias beneficiis rependat, ita enim fieri, ut gravior in inimicum existat Dei ira, & is graviores aliquando experiatur prunas infernales. Hac autem hypothesei admitta, sequitur, enim minus peccare, qui inimico nihil præstet boni, quam qui exulceratum ejus animum beneficiis lenire studeat; quem qui non probaverit conclusionem, nec allatæ adsentiet explicationi. Mentem Apostoli, sicut in aliis sacri Codicis locis, ita in hoc etiam melius adsecutus est B. LUTHERUS, in hunc ferme modum differens: Qui beneficia suo præstat inimico, eum ita commovet, veluti prunas frige- factæ ejus animo attulisset, cujus consequens est, ut

inimicus postea in seipsum excandescat, ipsum suæ malitiæ poeniteat, & benefactorem suum, odio deposito, in posterum amare non recuset (a). A qua explanatione alii, quos videre nobis contigit, parum recedunt.

(a) Vid. *Lutheri Kirchen-Postilla*.

§. II.

Quamvis autem non diffitendum, quin egregia sit proxime allata dicti Paulini explicatio; subdubitemus nihilominus, an sensum Apostoli ad tenorem similitudinis satis emphatice exprimat: liceat igitur aliquid pro nostra virili parte in hoc argumento tentare. Scilicet Gentium Doctori fuit propositum, declarare, quomodo læsus erga suum se gereret inimicum; prohibuerat igitur vindictam ab eo extorquere, & præceperat bona in eum conferre, ex hac ratione, quod *prunas in caput ejus ita colligeret*. Humanam enim quum nosceret indolem, in vindictæ cupiditatem ac dolorem inimico creandum nimis pronam, modum ostendit, quo quis inimico suo dolorem non minorem, quam si prunas in caput ejus colligeret, attamen sine peccato, adferret; nimirum si tali immerenti beneficia, ei maxime necessaria, præstaret. Sensus itaque hujus parcemiæ hic esse videtur: Confer in inimicum, opis tuæ indigum, quævis bona, ita fiet, ut siue resipiscat, siue non, animo tamen suo accedat dolor

dolor non minor, quam si prunas in caput ejus coacervasses, adeoque animum tuum, vindictæ forte cupidum, explevisti. Percepta a læso bona dolorem animo inimici fatis acutum adferre vix dubitandum, sensum hunc autem moraliter malum esse, nemo præsumat, quum & bilem inimici temperet, & hic ad meliorem ita reduci possit frugem.

§. III.

In stadio, quod ingressi sumus, duæ se spectandas præbent personæ, altera læsa, lædens altera, utraque ægra, sed non pari gradu a sanitate recuperanda distans, illa porro ab officiorum cum hac nexu nondum soluta. Siccine, inquiet forte quispiam, naturæ vis inferenda? Amabimus inimicum & eum sublevabimus, qui nos opprimere studet? admitti posse, præceptum hoc morale esse theoreticum, sed in praxin vix deducendum. Equidem non diffitemur, arduum magis esse præceptum de inimicis amandis, quam ut singuli se eidem accommodarent; attamen virtutum splendor in arduis est maximus. Præterea quum læsus agnoscat, se Divino subesse imperio, & ad obedientiam legibus Divinis præstandam esse obligatum, sibi persuasum habeat, se nullo modo, nedum culpa inimici, a generali hac liberari obligatione. Jubet autem lex Naturalis, ut alios homines amemus, quare nec hinc eximendus inimicus; qui proinde, ut ejusdem nobiscum naturæ confors, amandus, quamvis

læsus nec probet, nec probare debeat ejus malitiam. Hoc faciens tranquillitatem suæ procurat conscientia, dum pectus inimici continuæ dilaniant furia. Novimus quoque non semel accidisse, ut inimicus præter suam intentionem læsum juverit, occasionem ei præbendo, suam innocentiam, modestiam & dexteritatem publice ostendendi, aliorum benevolentiam sibi devinciendi, & sic in meliorem perveniendi conditionem. Hæc & alia his paria motiva secum expendens læsus, judicat, vinculum socialitatis inter se & inimicum esse quidem hujus culpa debilitatum, non tamen plane disruptum, perspicitque, se tam omittendo, quam agendo, speciosam ab eo sumere posse vindictam, Deo non ingratham, sibi autem & inimico proficuum, & se prunas in caput inimici ita fore collecturum.

§. IV.

Suo in hunc modum confirmato animo, læsus haud difficulter a se impetrabit, ut injuriam sibi factam ea excipiat constantia, quasi aut nullam passus, aut eam minoris habeat, quam ut ea se commotum ostenderet, prunas in caput inimici ita collecturus. Experitur enim inimicus, se incassum laborasse, sibi que ereptam esse occasionem læsum vel traducendi, vel opprimendi. Scilicet spreta vilescunt, & tela a clypeato læsi pectore resilientia, in caput inimici redeunt; si autem vel agnita videntur accepta mala, inimicus haberet, de quo sibi in sinu gratularetur.

laretur. Quid vero faciet læsus, si eum maledictis impetat inimicus, & gravissima, quæ potest, felicitati ejus objiciat impedimenta? Profecto non oscitandum ei intempestiva patientia, in causas & occasionem malevolentiaë inimici inquiret, & si sua nihil ei exprobet conscientia, sortem suam dissimulando ita perferet, quasi non sibi, sed alii malum destinasset adversarius. Sin vero post examen secum institutum animadvertat læsus, se directe vel indirecte causam offensionis inimico præbuisse, ei declarabit, culpam eam non ex proposito, sed ex levitate quadam humana profectam, eamque majores sibi, quam inimico creasse molestias; ad quem calorem frigidum inimici pectus sensim incalescet. Immo docet experientia, inimicum patientia ac silentio læsi ita subinde rubore suffusum fuisse, quasi capiti suo prunæ essent admotæ. Tale virtutis documentum inter Romanos præstitit CATO, & eos, quorum vel maledictis vel injuriis petebatur, pertinaci animi robore ac silentio præclare ultus fuit, ut cum perpetuo opprobrio in ruborem eos daret. Accidit, ut quisquam eum in balneo percuteret; quo tamen facto adeo non fuit commotus, ut ad vindictam sumendam eum excitantibus responderet: non memini, me jam percussum. Ante eum quis humanius cum suis vixit civibus, quam SOCRATES, aut quis inhumanus ab eisdem exceptus, quam idem Atheniensium Philosophus, qui dum crimina-

tio;

tionibus utique gravissimis, sed ex sua & proborum æstimatione plane immeritis nihil movebatur, ita suos ulsit inimicos, ut quidem horum seipfos ulciscerentur & suspendio vitam finirent. En! quam graves prunæ, vel tacendo, in caput inimici nonnunquam colliguntur.

§. V.

Si porro animadvertat inimicus, quod læsus opportunam occasionem, acceptam ulciscendi injuriam, sponte sua, & quod malum malo rependere nollet, e manibus dimisisse, sentiet veluti prunas capiti suo admotas, ut generosum læsi animum, etiam nolens, agnoscere cogatur. Specimen enim virtutis præbet læsus, in Eruditorum scriptis laudatæ quidem, sed inter homines rarius inventæ, ac proinde tanto majori æstimatione dignæ. Ex Historia Sacra discimus, quod Israëlitarum Rex SAUL in DAVIDEM, suum generum & de se optime meritum, internecino exarserit odio, ita ut eum, quocunque fieri posset modo, e medio sublatum cupe-
ret. Hunc suum professum hostem, vindictæ suæ immolandum non simplici vice Davidi obtulit fortuna, qui vero contentus, argumentis ostendisse evidentissimis, se occasione sponte oblata, dum sine justa ullius exprobatore posset, non fuisse usum, atque suam ita innocentiam extra dubitationis aleam posuisse. Prunas hoc modo in caput Saulis
col-

collegit DAVID, ut magnanimitatem generi sui admirans SAUL, profusis lacrimis, in hæc erumperet verba: "Tu hodie significasti, quam bene mihi feceris; dederat me Deus in manum tuam, & tamen me non occidisti. Quis invenit suum inimicum, & cum beneficiis dimittit eum? Rependat tibi Deus beneficium, quod mihi hodie præstitisti. 1 Sam. XXIV: 19 seq. Huic aliud adnestamus exemplum. De Galliæ Rege LUDOVICO XII legimus, quod cum quidam aulicorum eum sollicitarunt, ut vindictam ab eis fumeret, qui sibi, Duci Aurelianensium, remoras nexerant, ne in solum Galliæ eveheretur, generose responderit: "Ce n'est point au Roi de France à venger les injures du Duc d'Orleans."

§. VI.

Accidit interdum, ut quis non præter suam culpam malo quodam adficiatur; tantum vero absit, ut accepta ille frangatur contumelia, ut hæc potius eum erigat, & alacriorem reddat ad vitiorum maculas lymphæ eximiorum meritorum eluendas; qua egregia & inexpectata vitæ ratione ægritudinem animo lædentis subinde adfert, illi haud dissimilem, quam prunæ, in caput ejus collectæ, producerunt. Notum est, THEMISTOCLEM, Atheniensem, a Patre NEOCLE propter liberam nimis vivendi rationem fuisse exheredatum, illum autem hinc excitatum, vitæ genus mutasse, meritis in cives ac patriam postea inclaruisse, & A-

Atenienses suo ductu insperatam a Persis victoriam ad Salaminem reportasse. Quod si Themistocli, ab hac pugna reduci, cum cæteris occurrisset Pater Neocles, quis dubitat, eum inter lætitiarum præsentium ac præteritorum ruborem hæsurum medium, suamque sibi exprobatum duritiem. Alio recentiori nostra etiam illustrari potest sententia exemplo, quod verbis disertissimi ROLLINI proponemus (a): Lorsque le Grand Condé commandoit en Flandre l'Armée Espagnole, & faisoit le siège d'une de places Françoises, un soldat étant maltraité par un Officier Général, & ayant reçu plusieurs coups de canne pour quelques paroles peu respectueuses, qui lui étoient échappées, répondit avec un grand sang froid, qu'il sauroit bien l'en faire repentir. Quinze jours après ce meme Officier Général chargea le Colonel de tranchée de lui trouver dans son regiment un homme ferme & intrépide pour un coup de main, dont il avoit besoin, avec promesse de cent pistoles de récompense. Le soldat en question, qui passa pour le plus brave du Regiment se présenta, & ayant mené avec lui trente de ses camarades, dont on lui avoit laissé le choix, il l'acquitta de sa commission (b), qui étoit des plus hazardeuses, avec un courage & un bonheur incroyables: A son retour, l'Officier Général après l'avoir beaucoup loué, lui fit compter les cent pistoles qu'il lui avoit promises. Le soldat sur le champ les distribua à ses camarades, disant qu'il ne seroit point pour de l'argent, & demanda seulement, que

si l'action, qu'il venoit de faire, paroïssoit mériter quelque récompense, on le fit Officier. Au reste, ajouta-t-il, s'adressant à l'Officier Général, qui ne le reconnoissoit point: je suis ce soldat que Vous maltraitez si fort, il y a quinze jours, & je Vous avois bien dit, que je Vous en ferois repentir. L'Officier Général plein d'admiration, & attendri jusqu' aux larmes, l'embrassa, lui fit des excuses, & le nomma Officier le meme jour.

(a) Vide Traité des Etudes Tom. III. p. m. 106, 107.

(b) Il s'agissoit de s'assurer, avant que de faire le logement, si les ennemis faisoient des mines sur le glacis. Le soldat s'étant jetté à l'entrée de la nuit dans le chemin couvert, s'aquitta si bien de sa commission, qu'il rapporta le chapeau & l'outil d'un mineur, qu'il avoit tué dans la mine.

§. VII.

Præcipuus autem idemque maxime efficax modus, prunas in caput inimici colligendi, habetur, si bonum pro malo reddamus, atque vel officia innoxie utilitatis, vel beneficia, quibus inimicus indiget, ei immerenti, nec quidquam boni a nobis expectanti, præstemus. Quantumvis enim ferox sit inimicus, studium tamen sue salutis eum impellet, ut sibi a læso, etiam invalido, caveat, quippe cujus animum graviter exulceravit; quare si re ipsa

experiatur, læsum esse placatum, hujusque persuasionis certissimum habeat pignus, accepta beneficia; profecto nisi omnem ejuravit sensum moralem, dolore mali, in læsum admissi, haud aliter, ac si prunæ caput suum urerent, adficietur. Si enim ferocissima animalia cibis aliisque bonis, sibi præstitis, ita moveantur, ut ferinam indolem, saltem respectu suorum custodum, exuisse videantur, & quasi erubescant, immo in genua provoluta veluti deprecentur malum, per præcipitem iram in hos commissum; quanto magis erit præsumendum, pectus inimici dolore adfectum iri, dum se ab eo servatum & adjutum experitur, quem ipse oppressum præcipue cupiebat. Hem! ita tacite nec sine rubore ingemiscet lædens, quam dispar mortalium indoles; in angustias redactus, a meis deferor amicis, in communionem meorum bonorum facile admissis, sed meæ tantum fortunæ fervientibus; contra ea hilarem ejus experior opem, cujus vindictam mihi imminere credidi. Congregabis, inquit, **HIERONYMUS**, carbones ignis super caput inimici, non in maledictionem & condemnationem, sed in correctionem & pœnitentiam, ut superatus beneficiis, excoctus favore charita-

ritatis, inimicus esse desinat (a). Effectum hunc beneficiorum non esse imaginarium quædam declarabunt exempla, ex magna sylloge collecta. JOSEPHUM, inter Patriarchas relatum, adhuc puerum, internecino fratres sui prosequabantur odio, adeo ut innocentis hujus sanguine suas cruentassent manus, nisi Divina eum servasset Providentia. Mutata vero scena, dum Josephus potuisset gravissime ulcisci acceptam injuriam, ingratis fratribus nullum non beneficii genus præstitit, & tandem quis esset, eis aperuit: tunc vero illi, velut fulmine tacti, in terram prostrati, ultimos ac promeritos attoniti exspectabant cruciatus: Josephus vero post amicam exprobrationem in suam eos admisit familiaritatem. Similiter de Israëlitarum Rege DAVIDE legimus, cum per iracundiam jurasset, se Nabalis domum internecione deleturum ob munusculum verbis contumeliosis sibi negatum, in itinere autem motus Abigaëlis, Nabalis uxoris, oratione ac dono, gratias Deo egerit, quod ipsa suum opportune flexisset animum. Quam multi denique omni fere ævo fuerunt Zoili, qui Regum famam labefecerunt maledictis, sed qui, acceptis beneficiis, velut offa

in os canis injecta, suum & animum & stilum ita
mutarunt, ut suam sibi objicientes malitiam, prio-
res calumnias in exquisitas converterent laudes.

(a) Vid. Libr. 1, ad Pelag, Tom. 2. p. 91.

